

10 червня 2021 року з нагоди 765-ти ліття Львова в Інституті Східної Європи відбулась презентація наукової монографії історика Віктора Ідзя «Король Руси-України Лев Данилович (1292-1301). Вид. III, Львів, 2021р. - 64с.»

В науковому обговоренні праці історика Віктора Ідзя «Король Руси-України Лев Данилович (1292-1301). Видання III, Львів, 2021р. - 64с.» взяли участь вчені, завідувачі відділами, професори Кафедри українознавства, члени редакційної ради та редколегії наукового журналу «Українознавець» Інституту Східної Європи, гості: українські історики, державознавці та краєзнавці...

Як було наголошено під час презентації, зокрема доктором наук з державного управління, професором Інституту Східної Європи Василем Пасічником: «...Монографія віце-президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка Міжнародної Академії Наук Євразії, академіка АНВШ України, доктора історичних наук, професора, засновника та директора Інституту Східної Європи та Кафедри українознавства Віктора Ідзя «Король Руси-України Лев Данилович (1292-1301). Видання III, Львів, 2021р. - 64с.», це дослідження державного управління у Королівстві Руси-Україні вкінці XIII на поч. XIV ст. з нового столичного центру Руси-України, міста Львова в епоху класичного європейського середньовічного українського володаря Лева I Даниловича».

У праці також показана активна європейська політична, військова, християнсько-громадська діяльність короля Руси-України Лева I Даниловича. Вченим використані архівні, археологічні джерела, наукові праці вчених XVIII-XXI століть та історико-фотографічні джерела з історії Львова епохи XIII-XIV століть які яскраво засвідчують що Львівське Королівство в цю епоху дійсно репрезентувало в Європі всю українську націю та державу, наголосив у висновок виступу рецензент праці, доктор наук з державного управління, професор Кафедри європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи Василь Пасічник».

Нище подаємо нову наукову працю яка напрацьована з нагоди 765-ти ліття Львова і покладена в основу виступу автора...

Віктор Ідзьо Король Руси-України Лев I Данилович(1292-1301рр.). ©

... Як бачимо, найголовніші територіальні області-князівства після смерті старшого сина короля Руси-України Данила I Романовича, Шварна Даниловича, сконцентрувалися у руках спадкоємця престолу Королівства Руси-України принца Лева Даниловича, який затверджує у 1271 році столицею обширних володінь місто Львів[1].

Як свідчать джерела, в цей час східні сусіди, монголо-татари Золота Орда, визнавали Лева великим князем Руси-України, також усі західно-європейські джерела титулюють Лева Даниловича королем Руси-України, і вважають єдиним законним спадкоємцем Королівства Руси-України, яке утвердив його батько король Данила I, офіційно коронований у 1253 році Папою Римським Інокентієм IV[8, с. 69-71].

В цей час послаблюючи позиції сусідніх країн, король Руси-України Лев I Данилович зміцнював свої позиції у Центральній Європі, поширював впливи та налагоджував торгово-економічну та політичну співпрацю Королівства Руси-України з центрально-європейськими Королівствами: Польським, Угорським, Чеським, Великим Австрійським герцогством, німецькими Королівствами та князівствами Священної Римської імперії... В цю централізовану епоху волинські князі, яким підпорядковувалися київські землі, територіально залежали з 1292 року від королівської влади Лева I Даниловича[4].

Європейські джерела свідчать про широкомасштабність політичної та торгово-економічної діяльності в 1292 - 1301 рр. татарську силу Золотої Орди король Лев I Данилович скеровував проти західних сусідів, що змушувало їх визнавати авторитет володаря Руси-України[5].

Очевидно, військові походи татарів на Польщу у 1280 – 1287 рр., у Литву в 1275 – 1277 рр., найімовірніше, відстоювали зовнішньополітичні інтереси Королівства Руси-України [2, с. 251-303].

Слід зауважити, що король Руси-України Лев I Данилович не нехтував загальноруськими дипломатичними зв'язками, одруживши свого сина королевича Юрія з дочкою великого князя Ярослава Ярославовича тверського, що укріплювало позиції Королівства Руси-України на сході[4, 9].

Зовнішня політика короля Руси-України Лева I Даниловича на заході будувалася на ґрунті союзу з угорським, польським королівствами, а згодом і з чеським королівством, великим австрійським герцогством[6].

Навесні 1270 р., коли помер угорський король Бела IV, його правонаступником став брат дружини короля Лева I Констанція – Стефан V, який розірвав мир з Чехією і почав проти неї військову кампанію[7].

У 1270 р. між королем Стефаном V угорським та королем Пшемислом II чеським розпочалася війна. У мирному договорі, який був укладений у червні 1271 р., серед союзників угорського короля Стефана V згадується король Руси Лев I Данилович, князі Мстислав Данилович і князь Василько: «manigen snellen wigant, Kunic Leo Riuzen sant, der sipper dran genoz....» [16, р. 302-303].

Під час війни в Європі король Руси-України Лев I був на боці чеського короля, оскільки останній, як свідчать джерела, просив допомоги у короля Лева: «Ottokarus contra Regem Ruthenorum... largo conjurio allicit» і «Ottokarus contra Ruthenorum... Rehem Ruthenorum excita vit», «Kunik Leo Riuzen»[9].

Як свідчить історичне джерело, з початку кампанії король Руси-України Лев I був на боці чеського короля Пшемисла II, та австрійський володар Рудольф Габсбург зробив усе, щоб укласти з королем Руси-України Левом I Даниловичем військово-політичний союз. Він послав до польських князів, союзників і родичів короля Лева, свого посла францисканця Генріха, і доручив встановити зв'язки та союзні політичні відносини з двором руського короля Лева I Даниловича: «Cunig Leo von Reussen, der seiner sippwaz» [15, р. 133-134].

Як бачимо з історичних джерел, король Руси-України Лев I Данилович був впливовим європейським політичним діячем. Балансування силами Західної Європи і Золотої Орди давало змогу королю Леву I Даниловичу втримувати сильні позиції Королівства Руси-України (Львівського Королівства), щоб провадити політичну діяльність, яка охоплювала всю Центральну Європу [17, р. 133-134; р. 43-44].

Політика короля Руси-України Лева I Даниловича, за висловом російського історика А. Е. Преснякова, була дуже збалансованою, він, перебуваючи між західною і східною цивілізаціями, використовував монголо-татарську військову силу проти угрів, поляків, чехів і німців постійно лякаючи також заходом монголо-татар Золотої Орди...[11, с. 39-40].

Сучасники вважали короля Руси-України Лева I Даниловича (1292-1301 рр.) великим державним діячем Європи. Усі західно-європейські хроніки після 1292 року титулюють його королем Руси: «Leon Regem Ruthenorum», «Kunic Leo von Riuzen», те саме читаємо у чеських та німецьких джерелах: «Chuning Leo von Russen, der sciner sipp waz»[15, р. 133-134].

В Іпатіївському літописі згадується про зустріч короля Руси-України Лева з Вацлавом королем Чехії, що відбулася у 1299 році у чеському місті Брно[12, с. 368-370].

Академік І. П. Крип'якевич наголошував, що у Європі Львівське Королівство початку XIV століття в епоху правління короля Лева I Даниловича(1292-1301рр.) було визнано, як державний правонаступник і спадкоємець Руси-України IX-XIII століть (Київської Руси). В Європі вважали, що Львівське Королівство веде свій початок від короля Лева I Даниловича, і наступні визначні володарі Руси - України титулувались королями всієї Руси-України, що видно із мирної грамоти угорського короля в якій король Руси-України Лев I Данилович стоїть на одному ієрархічному щаблі з угорським, чеським королями а інші князі стоять на щабель нижче[4, 6, 7].

Внаслідок широкомасштабної політичної діяльності ім'я короля Руси-України Лева I Даниловича було відоме в усій Європі, не випадково в анонімному географічному трактаті під 1308 роком «Flos historiarum Terrae Orientis» – «Джерело історії земель Сходу», який зберігається у французькій національній бібліотеці, записано: «Рутенія – велика країна (королівство – terra permaxima), яка з'єднується з Болгарією і Грецією, ця країна велика, а володар у ній «Cing Leo» – король Лев [14, р. 71-88; р. 253-269; р. 258].

Отже, розвиток політичних та соціально-економічних взаємин Королівства Руси-України (Львівського Королівства) часів короля Лева I Даниловича із сусідніми (1292-1301 рр.) не припиняється після смерті у 1301 р. Лева I.

Аналізуючи документи, з'ясувалося, що після смерті короля Руси-України Лева I Даниловича українська держава продовжувала функціонувати на території від Карпат до Дніпра, і новий король Юрій I Левович успадкував усю владу і важелі державного управління українською державою, головні політичні і торгово-економічні центри Українського Королівства, про що засвідчує відновлення ним Митрополії[1, 6, 7].

На нашу думку, так вирішив король Лев I ще за свого життя. З цього приводу історик XIX століття І. Шараневич наголошував, що остаточний державний устрій Руси-України (Львівського Королівства) за західно-європейським зразком утвердив саме король Лев I Данилович. У час його правління Королівство Русь-Україна остаточно перейняло західно-європейську систему успадкування. Це дало змогу припинити феодалні війни в Королівстві Руси-України, бо верховна королівська влада по прямій лінії за західно-європейським зразком успадковувалася від батька до сина, у нашому випадку – від короля Лева I Даниловича (1292 – 1301 рр.) до його сина - короля Юрія I Левовича (1301 – 1308 рр.) [10].

Отже, за західно-європейським типом престолоуспадкування верховна королівська влада в Руси-Україні перейшла до наймогутнішого українського володаря першого десятиліття XIV століття – короля Юрія I Левовича, який народився на нашу думку у 1255 році і помер у 1308 році. Діяльність короля Руси-України Юрія I Левовича є темою нашого подальшого дослідження[13, с. 107-108].

Слід також наголосити, що король Руси-України Лев I Данилович (1228 – 1301 рр.), з метою централізації влади, намагався знищити велику земельну аристократію і у внутрішній політиці спирався на міщанство та селян, надаючи їм різні пільги для сталого економічного розвитку. Саме міщани забезпечили утвердження міцної королівської влади у столичному Львові, а ширше – на теренах Руси-України від Карпат до Дніпра за часів його єдиновладного правління у 1292-1301 роках.

Постійна загроза татарських нападів змушувала українського володаря короля Лева I Даниловича будувати нові оборонні пункти, замки, міста, що зміцнювало торгово-економічну систему держави.

У підсумку дослідження наголосимо, що політика короля Лева I Даниловича (1292 – 1301 рр.) централізувала Русь-Україну у велику єдину державу, європейське Львівське Королівство, яке мала вплив на зовнішньо-політичну ситуацію у країнах Західної та Центральної Європи[4].

Руський літопис XIII століття свідчить про заснування та розбудову Львова як нової столиці Руси-України, під час розбудови якої король Лев I Данилович запрошував майстрів з інших країн – німців, ляхів, до роботи залучав навіть селян[7, с. 79-81].

Український король Лев I (1292 – 1301 рр.) – це одна з найяскравіших постатей в історії Української середньовічної держави. Він зумів так організувати життя Королівства Руси-України, що у ньому панувала стабільність і чітка ієрархія гілок влади упродовж останнього десятиліття XIII століття і на початку XIV століття. Політику короля Руси-України Лева I Даниловича підтримував і розвинув його син король Руси-України Юрій I Левович [3, с. 112-116].

Отже, феномен розвитку Королівства Руси-України в XIII-XIV століттях, як держави західно-європейського типу та єдиновладної королівської влади, яку утвердив король Лев I Данилович у 1292 – 1301 роках ще потребує подальшого детального вивчення та обговорення українськими та зарубіжними дослідниками[4, с. 408-415].

Список використаних джерел та літератури:

1. Грушевський М. С. Історія України-Русі. – К., 1993. – Т.3.
2. Ідзьо В. С. Українська держава в XIII ст. – Ів-Фр., 1999.
3. Ідзьо В. С. Великий князь Лев Данилович і становлення міста Львова у XIII столітті як столиці України-Русі//Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2004. – Т. X.
4. Ідзьо В. Продовжувач справи короля Данила – великий князь Лев Данилович – і становлення міста Львова у XIII столітті як столиці України-Русі. Засновник Львова король Данило та Українська держава в XIII столітті. – Львів: В-во університету «Львівський Ставропігійон», 2006.
- Ідзьо Віктор. Львівське королівство у XIII-XIV століттях. - Івано-Франківськ "Сімік", 2012р. – 100с.
- Ідзьо Віктор. Руське Королівство в XIII столітті. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігійон», 2016р. - 212с.
- Ідзьо Віктор. Король Руси-України Лев Данилович (1292-1301). Видання III, Львів, 2021р. - 64с.
- Ідзьо Віктор. Русь-Україна в IX-XIV століттях. Наукове видання. - Львів, 2017р. - 860с.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в IX-XIV століттях. - Вид. 3. - Івано-Франківськ "Сімік", 2017р. - 800с.
5. Котляр М. Ф. Данило Галицький. – К., 1979.
6. Крип'якевич І. П. Нариси історії Львова. – Львів, 1956.
7. Крип'якевич І. П. Історія України. – К., 1990.
8. Насонов А. Н. Монголы и Русь. – М., 1940.
9. Пашуто В. Т. Очерки по истории Галицко-Волынской Руси. – М., 1950.
10. Полное Собрание Русских Летописей (ПСРЛ). – М., 1962. – Т. II.
11. Пресняков А. Е. Курс лекций по Русской истории. – М., 1993.
12. Руський літопис. – К., 1989.
13. Шараневич И. История Галицко-Волынской Руси. – Львов, 1863.
14. Lozinski G. La Russie dans la litterature francoise du moyen age. Revue des ctudes Slaves., 1929, t. IX, fasc. 1-2, fasc. 3-4.
15. Monumenta Germaniae Historica. – Scriptores., t. 6.
16. Regesta Diplomata non Epistolaria Bohemiae et Moraviae. Ed. Entel. – Praha, 1882, t. 2.
- Raunaldo O. Annales Ecelesiastici, t. 3. Lucae. 1748, p. 43, 75.
17. Oesterreichische Cronik, t. 6. – Hannoverae et Lipsias. 1909.
- Raunaldo O. Annales Ecelesiastici, t. 3. Lucae. 1748.

Віктор Ідзьо

Львівське королівство у XIII-XIV століттях

*Arx superior qua sereno caelo decem
à Leopoli miliaribus cernitur.*

